

Remissvar SOU 2010:70

YTTRANDE

2011-03-24

Ny struktur för mänskliga rättigheter i Sverige yttrande till betänkandet: Ny struktur för mänskliga rättigheter i Sverige **SOU 2010:70**

Arbetsmarknadsdepartementet

Rosenbad 4

103 33 Stockholm

Förord: Romerna har med en viss besvikelse och stor förväntan följt Sverige Delegationen för mänskliga rättigheters arbete och är en aning besvikna över den bristande dialog och samråds intresse som påvisats från de berörda. Trots både via skriftlig kommunikation som telefonsamtal har inget intresse påvisats från Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige av att träffa eller föra samtal med de romska organisationerna. Istället har enskilda personer med romsk etnicitet varit den enda kontakten i frågor som rör romer. Dock har vi inte under dessa fyra år alls överhuvudtaget inbjudits till någon form av träff eller dialog trots vikten av att inbjuda och föra dialog med det romska civilsamhället. Vi har inte heller erhållit någon information, delaktighet eller insyn i detta väsentliga arbete som bedrivits. Vi vill dock blicka framåt och hoppas att det fortsatta arbetet Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige kommer att fortsätta med medför en viss lärdom av att förbättra sig i det man brustit i och att man mer värnar om att föra dialog med det romska civilsamhället istället för med enskilda individer. Vi hoppas också bli mer synliga som grupp och inte som individer i det fortsatta väsentliga arbetet med att värna om mänskliga rättigheter och delaktighet.

Vi hoppas att vi berörda romer med våra insända förslag på hur det fortsatta stödet till arbetet för full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige kan erbjudas efter det att delegationen avslutat sitt uppdrag.

Vi ser naturligtvis viktigt att Delegationen för mänskliga rättigheters uppgifts förslag ska röra det systematiska arbetet för de mänskliga rättigheterna men vill ändå tillägga att man måste utgå från de berördas vardagsutsatthet för att på ett effektivt, systematiskt sätt kunna möjliggöra och säkerställa allas rätt och fullt ut säkerställa hur arbetet ska bedrivas och bedrivs med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige ska kunna effektiviseras. Vi stödjer till fullo och menar att förslagen av att fokuset i arbetet ska vara framåtsyftande i den bemärkelsen att de ska vara ägnade att förebygga, motverka och förhindra att de mänskliga rättigheterna kränks, snarare än att fokusera på kränkningar som redan ägt rum.

Remissvar SOU 2010:70

Vi ser dock att det finns befogat behov och en vinst i att man i sitt fortsatta uppdrag inte tappar bort utan i stället ser till att man inkludera såväl *specifika rättighetsproblem och rör rättigheter för specifika grupper eller delar av befolkningen*. Man bör därmed inte utesluta grupper eller delar av befolkningen genom att hänvisa till att ” *dessa studeras och lyfts fram återkommande av internationella organ samt även nationellt, bl.a. inom ramen för arbetet med de nationella handlingsplanerna för mänskliga rättigheter.*” Det är av stort värde och ytterst angeläget att ingående kartlägga ojämlikheter som finns avseende hur olika delar av befolkningen åtnjuter sina mänskliga rättigheter.

I betänkandet beskrivs hur romer under lång tid inte haft full tillgång till sina mänskliga rättigheter i Sverige. När man ändå hänvisar till Delegation för romska frågors slutbetänkande (SOU 2010:55). Så förväntar vi och hoppas naturligtvis att Sverige Delegationen för mänskliga rättigheters och i det fortsatta arbetet som **rör full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige** verkligen värnar det romska folkets egna vilja och önskan och utgår ifrån det som rör såväl en enskild som majoriteten av en grupp önskan av att få göra sin röst och ställningstagande hörd.

Med facit i handen och nu vår egen åsikt framläggande ” som rör delar av befolkningen eller specifika rättighetsproblem belyser ofta systematiska brister i skyddet av de mänskliga rättigheterna och utgör därför värdefullt material även för arbetet för de mänskliga rättigheterna på en övergripande nivå. **Detta arbete måste bedrivas på ett så systematiskt och noggrant sätt att brister i rättighetsskyddet kan förebyggas så långt det bara är möjligt.**

Gällande förslagen i (kapitel 4–9) är det endast möjligt att säkerställa och genomföras om vi romer själva tillåts utse våra representanter och aktivt kunna delta så att vi tillsammans ska forma ett system som på ett långsiktigt sätt kan skydda de mänskliga rättigheterna, bl.a. genom att förebygga och identifiera brister i rättighetsskyddet som i detta fall rör oss romer.

Remissvar SOU 2010:70

Till de förslag som vi Romska Riksförbund särskilt vill tillstyrka hör:

1. att tillsätta en utredning om för- och nackdelar med inkorporering av internationella människorättskonventioner
2. att utforma uttryckliga hänvisningar till de mänskliga rättigheterna i befintliga lagar
3. att inrätta en oberoende nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige
4. att tydliggöra kommunernas och landstingens ansvar för de mänskliga rättigheterna
5. att följa upp skolans ansvar att förmedla och förankra kunskap, samt
6. att utveckla nationella mål och indikatorer för de mänskliga rättigheterna.
7. Vi vill att man mer synliggör och konkret tar hänsyn till romer och deras dagliga kamp i den ny struktur för mänskliga rättigheter i Sverige.
8. Vi vill känna ett bättre samarbete med och i Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige och deras fortsatta arbete. Vi hoppas gärna få in från oss själva invalda representanter som kan mer konkret bevaka och driva de romska intressefrågorna.
9. Vi vill även att i den ny struktur för mänskliga rättigheter i Sverige 2020 – strategin stärks så att romer också mer synligt inkluderas som målgrupp gällande förebyggandet av lågutbildning och arbetslösheten.
10. Vi vill äga våra egna frågor ha rätt att själva utse och välja våra representanter
11. Vi vill bli behandlade på samma villkor som de övriga erkända andra minoriteterna
12. Vi hoppas att Ramkonventionen och LoNM verkligen stärks så att även romer fullt ut inkluderas detta då verkligheten i dag utesluter oss till 95 % vad rör den allmänna rätten och 100 % förvaltningsrätten.

Inledande synpunkter

Vi Romska företrädande Riksförbund sätter stor tillit och välkomnar huvuddelen av betänkandets slutsatser. Införlivande av ett MR-perspektiv i all myndighetsutövning, med respekt för myndigheternas, kommunernas och domstolarnas självständighet, är av yttersta intresse för ett demokratiskt samhälle. Vi ser gärna en förnyad påverkan som syftar till att bredda tolkningen och tillämpningen av gällande MR-lagstiftning och värderingar inom samtliga föreslagna områden. En alltför konservativ och snäv tolkning hotar att urholka MR-begreppet och därmed minska den enskildes förtroende för det demokratiska samhället. Vi delar till stora delar MR-delegationens syn på de mänskliga rättigheterna som bindande åtaganden för hela den offentliga sektorn och anser i likhet med delegationen att behovet av att tydliggöra hänvisningar till de mänskliga rättigheterna i den svenska rättsordningen samt vikten av att öka kunskapen och medvetenheten om de mänskliga rättigheterna bland såväl offentliganställda som enskilda inte kan underskattas. Ett MR-perspektiv som löper genom hela samhället, likt en röd tråd, ökar både individens och gruppernas medvetenhet om deras fri- och rättigheter. Föreslagna omfattande utbildningsinsatser är en viktig förutsättning för det ovan nämnda.

Remissvar SOU 2010:70

Med detta yttrande vill vi på ett övergripande plan därmed uttrycka vårt stöd för MR - delegationens slutbetänkande om en ny struktur för mänskliga rättigheter i Sverige. Det som dock ligger som stort värde för oss är att romers utsatthet och diskriminering mer förtydligas och synliggörs.

Oberoende nationell institution / kommissionen

Vi kan tänka oss att man inrättat en oberoende nationell institution/kommissionen för mänskliga rättigheter som då bör ges befogenhet att utöva tillsyn över hur Sveriges internationella åtaganden uppfylls i offentlig verksamhet. För att mänskliga rättigheter i praktiken ska utgöra lagstadgade förpliktelser för hela den offentliga sektorn krävs en granskningsprocess och uppföljning i de fall där rättigheterna inte respekteras. Här skulle en oberoende nationell institution spela en avgörande roll för utvecklingen inom området mänskliga rättigheter i Sverige.

beskrivs i avsnitt 3.3.5.

Det är av stor vikt att hålla dörrarna öppna och tillåta frivilligorganisationernas civilsamhällets engagemang i granskningsarbetet. Det är av stor vikt att se vinsten i samverkan mellan kommissionen och frivilligorganisationer och civilsamhällets likaså icke-statliga aktörer.

En monopolisering av MR-frågan vore lika med som att kväva demokratin och arbeta mot mänskliga rättigheter policy. Det är viktigt att de föreslagna åtgärderna inom alla förändrings och ny organiserings områden tar hänsyn till det civila samhällets historiska och framtida verksamhet inom det relevanta området, samt utnyttjar den befintliga kompetensen och resurserna.

Vi ställer oss positiva till föreslagna översynen av bidragssystemet till det civila samhället. Likt betänkandet har vi observerat en tendens till ökad prioritering av det projekt- och uppdragsbaserade stödet, samt en minskning av organisations- och verksamhetsanslagen. Denna utveckling medför en minskning av det civila samhällets oberoende gentemot det allmänna, samt begränsar organisationernas möjligheter till en naturlig utveckling. Tillsammans med en ökad byråkratisering bidrar dessa omständigheter till att organisationer spenderar betydande resurser på det formella och administrativa arbetet, vilket skapar spänningar inom organisationerna och hotar det ideella engagemanget.

Förändringar i befintliga bidragssystem som möjliggör stöd till organisationer som på ett övergripande sätt arbetar med mänskliga rättigheter på ett övergripande sätt borde välkomnas. Detta skulle möjliggöra att ideella organisationer kan på ett bättre sätt bidra till främjande av respekten för de mänskliga rättigheterna i Sverige.

Avsnitt 4.3

Vi ställer oss tveksamma till förslaget av lämpligheten att inkorporera fler konventioner om mänskliga rättigheter i svensk rätt. Då vi inte tror att ju fler övervakningskommittéer man inrättar desto större genomslagskraft får vi i svensk rätt. Däremot måste man vidta nödvändiga åtgärder för att den svenska lagstiftningen ska vara i full överensstämmelse med de internationella konventionerna och att lagar efterlevs och beaktas i våra kommuner och län.

Det bästa alternativ vi anser vara för att säkerställa kvantitet och kvalité är att använda sig av de befintliga som redan finns dvs. DO, JO, JK, BO Riks -revisionen och SKL med förnyat och utökat befogenhet att övervaka och granska den del av kommuners och myndigheters verksamhet som har en direkt koppling till Sveriges internationella åtaganden och svenska lagar.

Avsnitt 4.5.1

Gällande de mänskliga rättigheterna i befintliga lagar respekteras inte tillräckligt och är till och med förbisedda inom flera myndigheter. Detta måste stärkas och säkerställas där det uttryckligen slås fast att Sveriges internationella åtaganden om de mänskliga rättigheterna ska tillämpas direkt av rättstillämpande eller verkställande organ. Därmed stöder vi betänkandets förslag om att i befintliga lagar förtydliga det allmännas ansvar för Sveriges internationella åtaganden.

Avsnitt 5.1

Vi är dock tveksamma, att det ska inrättas åter en ny myndighet i form av en ny myndighet under riksdagen, eller att inrätta en ny institution. Då man direkt kan fråga på vad sätt skulle de kunna göra ett mer effektivare arbete än det som görs i dag av de befintliga. Vi anser även inrätta en ny tillsynsmyndighet endast skulle kunna skapa en förvirring och ett bakslag gällande det förtroende som finns och som vi alla redan har för DO, BO, JO, JK, Riksrevisionen och Socialstyrelsen etc. som ju är våra tillsynsmän

Däremot anser vi att man borde inrättas en oberoende instans alternativ en kommissionens med mandat och **utökade befogenheter för att sköta dessa** uppgiftsåtaganden av att se till den nationella minoritets skydd efterlevs och värnas. Detta då det finns oerhörda lag motstridiga brister i efterlevnaden på flertal områden speciellt när det rör oss romer. Samtidigt anser vi att såväl granskningskommittén etc.

Remissvar SOU 2010:70

är en för otillfredsställande skydds övervakare för att säkerställa våra rättigheter och minoritets skydds efterlevnad.

Förutom att se till att ramkonventionen och LoNM efterlevs kan dess uppdrag vara : att sammanställa rådgivande rapporter om författningsändringar, knyta kontakter med internationella organisationer och främja förebyggande diskriminering, utbildning och forskning

Vi anser även att det är av stor vikt att Sverige har en nationell institution för mänskliga rättigheter som bedriver främjande och skyddande verksamhet. Men att detta kan och bör skötas av den etablerade och i dag för alla kända Diskrimineringsombudsmannen (DO). Vi ser det samarbetsledes praktiskt att DO också ska ansvar för de generella arbetsuppgifter som är föreslagna av Delegationen för mänskliga rättigheter. DO bör då tilldelas befogenhet att utöva tillsyn över hur Sveriges internationella åtaganden uppfylls i offentlig verksamhet.

Om DO tilldelas den generella ansvars uppdraget och befogenheter förefaller det lämpligt att de också får prövningskompetens och får pröva klagomål om kränkning av de mänskliga rättigheterna i enskilda fall. Vår empiriska erfarenhet är att individer som anser sina rättigheter vara kränkta oftast inte besitter nödvändiga resurser för att driva sin fråga genom rättsväsendet, eftersom detta ofta upplevs som överbyråkratiskt och oöverblickbart.

Vi ser det av stor vikt och värde om Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kan tilldelas den i dag ansvarsfulla uppdrag som rör nationella minoriteter dvs. statsbidragsfördelning och arbetet som rör landets kommuners/landstings efterlevande av LoNM med mera, som i dag finns hos Länsstyrelsen i Stockholm . Detta då Länsstyrelsen i Stockholm trots allt endas är en lokal/regional myndighet med bristande förankring i landets kommuner och landsting etc. slutsatsen är att de av olika skäl inte är lämpade för detta breda uppdrag. Att kombinera SKL:s uppdrag som rör nationella minoriteter och mänskliga rättigheter med ett utökat uppdrag att främja och bevaka insatser när det gäller mänskliga rättigheter bör ge både samordningsfördelar och vara mer kostnadseffektivt. Av naturliga hänvisningar finns all den förankring, kunskap och bredhet redan hos SKL . Med erfarenhet och kompetens att även följa upp situationen för de mänskliga rättigheterna och på ett mer effektivare sätt än vad Länsstyrelsen kan gällande de kommunala nivåerna. Vi stödjer även förslaget: att regeringen i det fortsatta arbetet med indikatorer bör samråda med SKL för att försäkra sig om att det nationella arbetet och det kommunala arbetet vid behov kan samverka.

I slutbetänkandets avsnitt 5.2

Vi anser att nationell institution som arbetar med att införliva och bevaka skyddet för de mänskliga rättigheterna inom samhällets alla områden är behövlig. Vi tror att det är av vikt att slås fast att den eventuella nationella institutionens mandat bör om det är eller anses vara behövligt även ska kunna utöva tillsyn med möjlighet att ställa krav på de kommuner, landsting och övriga myndigheter som brister i sin efterlevnad av Sveriges nationella och internationella förpliktelser.

Avsnitt 6.3.1

Kommun- och landstingsfullmäktige har en central roll i arbetet med att förverkliga de mänskliga rättigheterna på kommunal- och landstingsnivå. Som MR-delegationen konstaterar berör ofta kommuners och landstings verksamheter förverkligandet av den enskildes ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, och lokala myndigheters prioriteringar och verksamhet kan vara avgörande för om Sverige som stat kan leva upp till sina förpliktelser. Vi stödjer MR-delegationens förslag att föra in en ny tydligare bestämmelse i kommunallagen med hänvisning till kommuners och landstings skyldighet att bedriva sin verksamhet med respekt för den enskildes mänskliga rättigheter enligt de internationella överenskommelser som Sverige åtagit sig att följa. I dag följs dessa nationella likaså internationella skyldigheter under all kritik.

I författningen av detta remissvar har fem romska riksförbund och ett 70-tal medlemsföreningar deltagit. Som representanter för dessa föreningar har, i alfabetisk ordningsföljd enligt förnamn, följande personer fungerat:

Aila Johansson

Alexi Lindberg

Albert Grönfors

Björn Karlson

Börje Lindgren

Göran Gustavsson

Helen Nyman

Jerry Eriksson

Romska Delegationen, Antidiskrimineringscenter ROMA, Nationella Romani
Unionen Norden och Roma Internationals yttrande till betänkandet SOU 2010:70:

Remissvar SOU 2010:70

Lena Broberg

Lenita Hagert

Kent Johansson

Rosita Gustavsson

Sabina Faltin

Sari Lindgren

Satu Lundberg

Seija Lindgren

Stefan Palison

m.fl.

Kansliansvarig: Albert Grönfors

Bellmansgatan 15 NB 11847 Stockholm
Telefonnummer: 0700 637974

Email: info.romskadelegationen@gmail.com